

Obsah

PREDSLOV (<i>Dušan Karaska</i>)	7
ÚVOD (<i>Alfréd Trnka & Tomáš Grim</i>)	8
1. ČO JE ORNITOLÓGIA? (<i>Tomáš Grim</i>)	12
Od Aristotela po dnes	12
Sociálne a technologické revolúcie	14
Ornitológia a iné formy záujmu o vtáctvo	17
Ornitológia verzus vtáčkarenie	20
Amatérski ornitológovia	21
Ornitológia a jej popularizácia	24
2. PÔVOD A VÝVOJ VTÁKOV (<i>Ľudovít Kocian</i>)	26
Od dinosaurov k vtákom	26
Dobytie vzdušného priestoru	27
3. SYSTEMATICKÉ ČLENENIE VTÁKOV (<i>Tomáš Grim</i>)	29
Taxonomický prehľad vtákov sveta	29
Koľko je druhov vtákov?	36
4. STAVBA VTÁČIEHO TELA (<i>Michal Baláž & Alfréd Trnka</i>)	42
Veľkosť a tvar	42
Topografia vtáčieho tela	44
Vtáčie perie	52
5. BIOLÓGIA A EKOLÓGIA VTÁKOV (<i>Alfréd Trnka & Tomáš Grim</i>)	56
Rozšírenie	56
Zoogeografické rozšírenie vtákov na Zemi	57
Adaptácia na rôzne typy prostredia	63
Potrava	66
Potravné zdroje	66
Spôsob získavania potravy a potravné stratégie	69
Rozmnožovanie	72
Párovacie systémy	73
Stavba, umiestnenie a typ hniezda	77
Vajcia	80
Inkubácia vajec	84
Starostlivosť o mláďatá	85
Hniezdny parazitizmus	88
Migrácia	89
Migračné systémy a trasy vtákov	91
Orientácia	94
Ostatné typy vtáčích presunov	95
Stále vtáky	95
Vtáčia biológia v globálnej perspektíve	96

6. SPRÁVANIE VTÁKOV (<i>Tomáš Grim</i>)	102
Ako sa pýtať	102
Etológia a behaviorálna ekológia	104
Vrodené a získané správanie	105
Komunikácia	106
Agresivita a teritoriálne správanie	109
Sexuálne správanie	110
Personalita	112
Typy učenia u vtákov	112
7. ZÁKLADY VEDECKÉHO VÝSKUMU	
V ORNITOLÓGII (<i>Tomáš Grim & Alfréd Trnka</i>)	116
Príprava a plánovanie výskumu	116
Voľba výskumnej témy a vymedzenie výskumného problému	117
Premenné	118
Stanovenie výskumných hypotéz	118
Písomný plán výskumu	119
Zber a spracovanie údajov	121
Veľkosť vzorky	122
Replikácia, pseudoreplikácia a metareplikácia	123
Metódy výskumu v ornitológii	124
Pozorovanie a experiment	124
Kvalitatívne a kvantitatívne metódy	128
Metódy kvantitatívneho výskumu	128
Metódy výskumu hniezdnej a potravnej biológie	131
Metódy výskumu migrácie vtákov	134
Výskum správania vtákov	136
Štatistické spracovanie údajov	142
Prezentácia výsledkov	152
Písomná prezentácia výsledkov	153
Ústna prezentácia výsledkov	168
Príprava prezentácie	168
Prezentácia	171
8. PRÁCA ORNITOLÓGA V TERÉNE (<i>Tomáš Grim & Robert Doležal</i>)	174
Ornitologická výstroj a výzbroj	174
Ďalekohľad	174
Terénna určovacia príručka	180
Mp3 prehrávač	182
Ako pozorovať a určovať vtáky	183
Určovanie vtákov v prírode	185
Určovanie vtákov podľa pobytočných znakov	203
Určovanie hniezd, vajec a mláďat vtákov	204
Ornitologický zápisník	212
Archivácia údajov a práca s nimi	215
9. FOTOGRAFOVANIE VTÁKOV A ĎALŠIE SPÔSOBY	
DOKUMENTÁCIE (<i>Stanislav Harvančík</i>)	218
Fotografická technika	218
Spôsobu fotografovania vtákov	221
Fotografovanie z auta	221
Fotografovanie z krytu	221
Fotoplt'	223

Použitie hlasových nahrávok	223
Fotografovanie letiacich vtákov	224
Digiscoping	226
Ochránárske zásady pri fotografovaní vtákov	226
Ostatné spôsoby dokumentovania výskytu vtákov	226
Dokumentácia vtákov pomocou audionahrávok	226
Zbierky preparátov, osteologického a oologického materiálu	227
Vývržky	227
10. ORNITOLÓGIA, LEGISLATÍVA, ETIKA (Alfréd Trnka)	228
Druhová ochrana	228
Územná ochrana	229
Medzinárodné dohovory	230
Ornitologická etika	230
11. VTÁKY A SPOLOČNOSŤ (Anton Krištín, Alfréd Trnka & Tomáš Grim)	232
Vtáky a ich produkty	232
Vtáky a ich hospodársky význam pre človeka	233
Vtáky ako estetický objekt pre ľudskú spoločnosť	233
Vtáky a ich význam pre rekreačné aktivity človeka	234
Konflikt vtáky verzus človek	235
Človek a jeho podiel na vymieraní vtákov	235
Synantropizácia alebo prečo sa vtáky sťahujú do miest?	238
Ornitologické inštitúcie a organizácie vo svete	240
Prehľad dejín poznávania vtáctva a ornitológie na Slovensku	240
Ornitologické organizácie na Slovensku	242
Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko	242
Ochrana dravcov na Slovensku	243
Ornitologické časopisy	243
12. POUŽITÁ A ODPORÚČANÁ LITERATÚRA (Alfréd Trnka & Tomáš Grim)	246
Vedecké mená vtákov	254
Register	268
PRÍLOHY (Alfréd Trnka)	276
Príloha 1: Zoznam vtákov Slovenska	276
Príloha 2: Doba hniezdenia a veľkosť hniezdnej populácie vtákov hniezdiacich na Slovensku	288
Príloha 3: Zoznam ornitologických časopisov so vzťahom k vtákom Palearktiku	296